

Konservattori-

liiton lehti nro 92 1/2008

2008

Julkaisija:

Pohjoismaisen konservaattoriliiton Suomen osasto ry
Nordiska konservatorförbundets Finska sektionen rf
Annankatu 16 B 50
00120 Helsinki

Toimituskunta:

Katri Kurkela, vastaava toimittaja, gsm: 040 581 1804
anukatri@nic.fi

Katariina Melvas, vastaava toimittaja, työ: 09 4050 9073
Suomen Merimuseo, Hylkysaari
00570 Helsinki
katariina.melvas@nba.fi

Heidi Wirilander, toimittaja, taittaja, tekninen toteutus
Halkosuontie 93 B
00660 Helsinki
heidi.wirilander@yahoo.com

Lehtien aikataulu:

Numero	Aineistopäivä	Ilmestymispäivä	Päätoimittajat
92 1/2008	7.2.2008	28.2.2008	Katri Kurkela ja Katariina Melvas
93 2/2008	8.5.2008	30.5.2008	Katri Kurkela ja Katariina Melvas
94 3/2008	4.9.2008	26.9.2007	Katri Kurkela ja Katariina Melvas
95 4/2008	30.11.2008	22.12.2008	Katri Kurkela ja Katariina Melvas

Painovuosi 2008
ISSN 0780-0223
mustavalkoiset 1:1

Levikki:
300 kpl
4 numeroa vuodessa
monistekoko A5/pysty

Painopaikka:
Kopio-Niini
Lönnotinkatu 32 D
00180 Helsinki

Ilmoitukset:
Valmiit monistuskelpoiset

koossa tai sähköisesti toimitetut

2/1 sivu 120 euroa
1/1 sivu 60 euroa
1/2 sivu 30 euroa
takasivu 100 euroa

liitesivut sopimuksen mukaan

Mainostilamyynti:
Heidi Wirilander, gsm: 040 533 4915

Pohjoismaisen konservaattoriliiton Suomen osasto ry ja Konservaattoriliiton lehti eivät vastaa artikkelien ja ilmoitusten sisällöstä.

Lehden toimitus varaa oikeuden muokata aineistoa.

Sisältö

Puheenjohtajan palsta

- Riitta Koskivirta: Hallitus tiedottaa4

Toimituksen sananen

- Katri Kurkela ja Katariina Melvas5

Virallinen osuus

- PKL Suomen osasto ry:n kevätkokouskutsu 20086
- Kutsu kevään 2008 koulutuspäivään7
- PKL Suomen osasto ry:n tiedotteet9
- E.C.C.O. toiminta vuonna 200810

Artikkelit

- K.Honkonen&S.Niemi-Pynttari&K.Steiner-Kiljunen: "Museum Microclimates"-konferenssi12
- In memoriam Thomas Ehrnsröm 1946-200716
- Museovirasto: Viisi museovirastolaista sai kunniamerkin19
- Heidi Wirilander: Paraloid B 72 -liiman käyttö tekstiilikonservoinnissa21

Opinnäytteitä Konservoinnissa

- Stella Karlsson & Anu-Katri Kurkela28

Museovirasto tiedottaa

- Lea Murto-Orava29

Kannen kuva: Kaija Steiner-Kiljunen 2007: Tanskan Kansallismuseon metallikonservointitilat Bredessä.

Hyvää ja lämmintä kevättä kaikille,

Taas kuuluu kutsu yhdistyksen kevään koulutuspäiville ja kevätkokoukseen. Tällä kertaa saamme tilaisuuden tutustua Huolinta- ja kuljetusliikkeen Nurminen Prima Oy:n konservointi- ja taidelogiikkatiloihin Hakkilassa ja John Nurmisen museoon Pasilassa. Sen lisäksi on tiedossa kokonainen tietopaketti yhdistyksen kansainvälisestä toiminnasta. Tulkaa, kuulkaa ja kyselkää!

Hallitus on järjestämässä mittavaa kyselyä konservaattoreille, tarkoituksena kartoittaa tilannetta sekä koulutuksen, työtilanteiden, että palkkaus- yms. kysymysten osalta. Viimeisin kysely tehtiin 90-luvun alussa joten on varmastikin paikallaan päivittää tietoja. Kyselyyn toivotaan mahdollisimman suurta vastausprosenttia, jotta saisimme kattavan tilaston nykyisestä tilanteesta alalla. Siten ammattiryhmämme vaatimukset ehkä otettaisiin vakavammin vastaan niin ammattiyhdistys- kuin työnantajapiireissäkin. Kyselystä on esittely toisaalla tämän lehden sivuilla.

Ja viimeiseksi surulliset uutiset...

Vuoden 2007 viime päivistä on konservaattoriliittoa varjostanut suuri suru. Yhdistyksen alkuajoista toiminnassa aktiivisesti mukana ollut, kaikkien arvostama konservaattori Thomas Ehrström menehtyi vaikean sairauden uuvuttamana 17.12.2007. Jäsenistön puolesta hallitus esittää osanottonsa Thomaksen omaisille. Thomaksen muistokirjoituksen, painettuna toisaalla tässä lehdessä, ovat kirjoittaneet Hannele Heporauta, Helena Nikkanen ja Kaija Steiner-Kiljunen.

Hallituksen puolesta,

Riitta Koskivirta

Toimituksen sananen

Vuosi on kulunut siitä kun aloitimme lehden toimittamisen. Intoa on edelleen, mutta aikaa saisi olla enemmän Lupasimme aloittaessamme hieman uudistaa lehteä ja varmasti uudistuksia tulee tapahtumaan, mutta konservaattorin luonteen mukaisesti eli suunnitelmallisesti ja vähän kerrallaan, eli olkaa kärsivällisiä.

Kansainvälisyys on ajankohtainen asia konservoinnissa. Tässä lehdessä kerrotaan E.C.C.O:n kuulumisia sekä kutsutaan kaikki PKL:n kevätkoulutuspäivään, jonka teemana on kansainvälinen toiminta. Artikkeleissa vierailaan Kööpenhaminassa järjestetyssä konferenssissa, onnitellaan kunniamerkein palkittuja konservaattoreita ja tutustutaan tutkimukseen Paraloid B-72:n käytöstä hartsikäsiteltyjen taideteosten konservoinnissa.

Myös opinnäytetöiden tuotoksista saadaan esimakua. Ensi kevät on suurta muutosten aikaa kaikille vuonna 2004 EVTEK:ssä opintonsa aloittaneille konservaattoreille, sillä kesäkuussa 2008 valmistuu useampi kymmenen uutta ja innokasta konservaattoria. Samaan aikaan valmistuvat EVTEK:stä myös ensimmäiset ylemmän tutkinnon (MA) suorittaneet konservaattorit. Tsemppiä kaikille lopputyöhön!

Terveisin toimituksen työt:
Katri ja Katariina

Kuva 1. Tämän kevään opinnäytteiden joukossa valmistuu kirkkorakennusten ennaltaehkäisevän konservoinnin ja irtaimistoturvallisuuden kysymyksiä tarkasteleva tutkimus. Keväällä 51 vuotta täyttävä Alppilan kirkko on yksi ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon opinnäytetyön kartoitetuista kirkkorakennuskohteista. Kuva: Heidi Wirilander

POHJOISMAISEN KONSERVAATTORILIITON SUOMEN OSASTO RY
NORDISKA KONSERVATORFÖRBUNDETS FINLÄNDSKA SEKTION RF

KOKOUSKUTSU

Pohjoismaisen konservattoriliiton Suomen osasto ry
Nordiska konservatorförbundets finländska sektion rf

SÄÄNTÖMÄÄRÄINEN KEVÄTKOKOUS

Perjantaina 14. maaliskuuta 2008, klo 17.00

Huolintatalo: John Nurminen Oy, Pääkonttori
Pasilankatu 2, Helsinki

Kokouksessa käsitellään sääntömääräiset asiat.

TERVETULOA!

Hallitus

**Tervetuloa PKL Suomen osasto ry:n
koulutuspäivään 14.3.2008
Vantaan Hakkilaan Nurminen
Prima Oy:n tiloihin**
Aiheena on PKL:n kansainvälinen toiminta.

Alustava ohjelma:

aamupäivä

8.30 - 9.00	Lähtö tasan 8.30 tilausbussilla Helsingin rautatienraiteelta Fennian pysäkiltä - Ennakoilmoittautuminen kuljetukseen, katso alla.
9.00 - 10.00	Saapuminen Hakkilaan, ilmoittautuminen ja aamukahvi.
10.00 - 11.30	Nurminen Prima Oy Taidelogistiikka ja Konservointipalvelut
11.30 - 12.00	Siirtyminen Huolintataloon Pasilaan.

iltapäivä

12.00 - 13.15	Lounas
13.15 - 13.30	Erik Båsk John Nurmisen säätiö Huolintatalon museo
13.30 - 14.45	Suvi Leukumaavaara E.C.C.O.
14.45 - 15.15	Tuulikki Kilpinen IIC
15.15 - 15.30	Kahvitauko
15.30 - 16.00	Riitta Koskivirta NKF
16.00 - 16.20	MOK-lehti
16.20 - 16.50	Työryhmillä aikaa kokoontua
17.00	Kevätkokous alkaa

Mistä on kyse:

Lyhenteet

E.C.C.O.,	European Confederation of Conservator-Restorers' Organisations
IIC,	International Institute for Conservation
NKF,	Nordiska konservatorförbundet
MOK,	Meddelelser om konservering

Miten pääsen?

Tilausbussi Helsingin rautatientorilta Hakkilaan 8.30 – ennakkoilmoittautuminen samalla kun ilmoittautuu koulutuspäivään MIELUITEN osoitteeseen [pk1.koulutus08\(at\)fng.fi](mailto:pk1.koulutus08(at)fng.fi)
Osoitteesta ei saa vastauksia kysymyksiin.

Ilmoittautua voi myös puhelimen tekstiviestillä tai soittamalla 040-8254860 Päivi Ukkoselle.

Omalla autolla ja julkisilla liikkuville:

Taidelogistiikka ja konservointipalvelut: Nurminen Prima Oy Hakkila, Vanha Porvoontie 231 A-talo D2, 01380 Vantaa, Fonectan 2008 luettelon sivu 61, ruutu C3.

Huolintatalo: John Nurminen Oy, Pääkonttori, Pasilankatu 2, 00240 Helsinki. Fonectan 2008 luettelon sivu 33, ruutu B5

PYYDÄMME ILMOITTAUTUMAAN 7.3.2008 MENNESSÄ!!!!!!

[pk1.koulutus08\(at\)fng.fi](mailto:pk1.koulutus08(at)fng.fi) **Huom! osoitteesta ei saa vastauksia.**

Ilmoittaudu seuraaviin:

kuljetus, koulutuspäivä, kokous, erikoisruokavaliot,

Ilmoittautua voi myös puhelimen tekstiviestillä tai soittamalla 040-8254860 Päivi Ukkoselle.

HINTA

Koulutuspäivä on kaikille Suomen osaston jäsenille maksuton. Voimassa oleva jäsenkortti esitetään ilmoittautumisen yhteydessä.

Mikäli tilaa on, yhdistykseen kuulumattomat voivat halutessaan osallistua koulutuspäivään 30 euron maksusta. Tällöin osallistumismaksu maksetaan etukäteen Pohjoismaisen konservaattoriliiton Suomen osaston tilille 800018-1026478. Kuitti suoritetusta maksusta esitetään koulutuspäivän ilmoittautumisen yhteydessä.

TARKENNETTU OHJELMA

Tarkennettu ohjelma ja lisäinformaatio julkaistaan myöhemmin yhdistyksen verkkosivuilla sekä konservaattorien sähköpostilistalla.

HUOMIO!

Mikäli sinulla ei ole mahdollisuutta lukea tarkennettua ohjelmaa sähköpostin tai verkkosivujen välityksellä, lähetämme sinulle ohjelman kirjeitse saatamme yhteystietosi.

Tervetuloa! Benvenuti! Welcome! Willkommen! Bienvenue! Bienvenido! Välkommen!

Tulossa kysely konservaattoreille

Syksyn 2007 KVTES-neuvotteluissa konservaattorit jätettiin sopimuksessa määritellyn samapalkkaerän ulkopuolelle, koska Konservaattori-nimikkeen palkkahinnoittelukohdassa ei nimikkeelle määritetä pätevyysvaatimuksia. Pätevyysvaatimusten puuttuminen mahdollistaa eri työnantajien kesken hyvin erilaiset käsitykset konservaattorin työn vaativuudesta, mikä heijastuu yksittäisen konservaattorin palkkaukseen ja työaikaan sekä saattaa vaikuttaa myös henkilövalintaan. Konservaattorin vakituisen virka- / työsuhteen saamisen koetaan vievän pitkän aikaa ammattiin valmistumisesta ja alalla on runsaasti lyhyitä työsuhteita. Uusia virka- / työsuhteita perustetaan valmistuneisiin suhteutettuna harvaksen ja alalla on painetta aloittaa vasta ammattiin valmistuneena yksityisenä ammatinharjoittajana / yrittäjänä. Vaikka nykyisin ammattiin valmistuvien tutkintonimike on konservaattori AMK, työelämässä konservaattorin asema korkeakoulutettuna työntekijänä on häilyvä. Syyksi esitetään konservaattorin "kirjava koulutustausta".

Tällä hetkellä näistä asioista on ammattikunnan sisällä virinnyt mukavasti keskustelua, mutta varsinaisia faktoja meillä ei vielä ole esittää. Edellinen konservaattoreiden koulutusta, työpaikkoja yms. kartoittava kysely on tehty 1990-luvun alussa. Olisi erittäin tärkeää, että jokainen vastaisi, jotta saisimme koottua yhteen edustavan katsauksen koulutustaustastamme, työsuhteistamme, työeduistamme ja tulevaisuuden visioistamme. Keräämme tiedot nimettöminä ja käsittelemme aineistoa luottamuksellisesti. Museoalan ammattiliitto MAL tarjoaa apunsa lomakkeen verkkoversion laatimisessa ja tulosten analysoinnissa, jolloin vastaukset sekoittuvat keskenään siten, että henkilöt eivät ole tunnistettavissa. Vastauksia kyselyyn pyydämme mieluiten internetin kautta, mutta kirjeitse vastaaminen erityisestä pyynnöstä on myös mahdollista.

hallitus

PKL:n tarjouspyyntölomake koekäytössä!

Konservoinnin tarjouspyyntölomake on nähtävissä ja testattavissa PDF- muodossa keskustelufoorumin "PKL:n Jäsenille"-osiossa (linkki viestin lopussa).

Kokeilkaa ja kommentoikaa seuraaville henkilöille suoraan:
paivi.ukkonen@fng.fi anna.hakari@evtek.fi

Lomake laitetaan palautteen jälkeen aktiiviseksi lomakkeeksi yleiseen jakeluun PKL:n www-sivuille.

Terveisin: Päivi Ukkonen, Anna Häkäri ja Tiina Sonninen

E . C . C . O . : n t o i m i n t a 2 0 0 8

Hallitus ja sen kokoontuminen:

Seuraava kokoontuminen 17.3.2008 järjestettävän GA:n yhteydessä.

Tämänhetkinen hallitus:

President / puheenjohtaja: Monica Martelli Castaldi, ARI, Italia

Vice president / varapj.: Natalie Ellwanger, SKR/SCR, Sveitsi

Vice president / varapj.: Suvi Leukumaavaara, NKF-FI / PKL

General Secretary / sihteeri: Barbara Davidson, KR, Slovakia

Dep. secr. / varasihteeri: Susan Corr, ICHAWI, Irlanti

Treasurer / rahastonhoitaja: Michael van Gompén, APROA, Belgia

Dep. treas. / vararah.hoit.: Jaap van der Burg, RN, Hollanti

Committee member / hallituksen jäsen: Rui Bordalo ARP, Portugali

Committee member / hallituksen jäsen: David Aguilera Cueco FFCR, Ranska

Chris Woodsin (ICON) jäsenyys on tällä hetkellä epäselvä.

PKL:n syyskokoukseen 2007 laaditun raportin jälkeen E.C.C.O.:ssa on tapahtunut mm. seuraavia asioita:

ICON

ICON, E.C.C.O.:n brittijäsen, ilmoitti viime vuonna yllättäen eroavansa E.C.C.O.:sta – vain noin puolen vuoden jäsenyyden jälkeen. ICON on uutisoinut erosta näyttävästi esim. IIC:n viime syksyn jäsenjulkaisussa, pitäen pääsyinä mm. E.C.C.O.:n pitäytymistä MA-tasoisessa konservointitutkinto–vaatimuksessa ja ja erityisesti siinä että sekä BA että MA tulisivat molemmat olla konservointialalta. ICON ei lähettänyt edustajaansa hallituksen jäsentä Chris Woodsia lokakuiseen Brysselin hallituksen kokoukseen.

Tilanne ICON:in kanssa on työllistänyt E.C.C.O.:n hallitusta suhteettoman paljon ja vienyt aikaa siten myös muilta asioilta, mutta ensisijaisesti E.C.C.O. toivoo yhteistyökyvyn löytyvän ja että ICON palaisi E.C.C.O.:oon, jotta E.C.C.O.:lla säilyisi mahdollisimman kattava eurooppalainen jäsenistö. Yritys järjestää tapaaminen ICON:in hallituksen kanssa on lokakuusta lähtien edelleen meneillään, tavoitteena on nyt onnistua järjestämään se maaliskuussa E.C.C.O.:n General Assemblyn yhteydessä. On kuitenkin epäselvää osallistuuko ICON GA:han, koska se ei ole toistaiseksi vielä jättänyt virallista eroilmoitusta.

Ongelmana ICON:iin liittyen on että ICON on mukana ja vetämässä projekteja (mm. juuri EQF – European Qualifications Framework) joiden tilanne ja tulevaisuus on E.C.C.O.:lle ja sen muille jäsenorganisaatioille epäselvä niin kauan kuin tilanne ICON:in itsensä kanssa on epäselvä. Asiat EQF:n suhteen ovat seisonneet sen jälkeen kun tilanne ICON:in kanssa alkoi. Tämä on aiheuttanut polemiikkaa useissa jäsenorganisaatioissa, varsinkin niissä jotka ovat ICON:in ohella mukana EQF-projektissa. Lisäksi ICON ei saanut hakemaansa EU-rahoitusta projektille (Theseus), joka on edelleen aiheuttanut huolestuneisuutta muissa jäsenorganisaatioissa. E.C.C.O.:n säilyminen mukana projekteissa on oleellista ja 2007 GA:n äänestyksen mukaan välttämätöntä, joten tapaamisen toteutuminen maaliskuussa ICON:in ja E.C.C.O.:n hallitusten kesken olisi todella tärkeää.

VDR

E.C.C.O.:lla oli viime vuonna vaikea tilanne kahden suuren jäsenen, VDR:n (Saksa) ja ICON:in (Iso-Britannia) uhatessa erota E.C.C.O.:sta perustaakseen uuden järjestön ja ICON:in lopulta ilmoittaessa erota. VDR:n ja ICONin ovat olleet tyytymättömiä E.C.C.O.:n asioiden hoitoon, ja vaikeina kohtina on ollut erityisesti em. jo kauan puitu asia BA/MA-koulutuksen pätevyydestä konservaattorin ammatissa itsenäisesti toimimiseksi.

VDR uhkasi erota syyskuussa. Asia kuitenkin raukesi VDR:n lokakuuisessa vuosikokouksessa ja uusi hallitus mukailee enemmän E.C.C.O.:n linjaa. ICON:in tämänhetkinen tilanne voi ehkä johtua myös siitä että VDR:n odotettu eroaminen ei toteutunutkaan ainakaan vielä toistaiseksi. VDR:n nykytilanteesta saataneen lisäselvitystä GA:ssa maaliskuussa.

Toimisto

E.C.C.O.:n virallinen osoite muuttui viime vuonna, uusi osoite:
rue Coudenberg 70, 1000 Bruxelles, Belgique.

Kontaktiosoitteet kätevimmin E.C.C.O.:n nettisivujen kautta.

E.C.C.O. Reports:

E.C.C.O. Reports tullaan julkaisemaan myös tänä vuonna sähköisessä muodossa. Uudet Reportsit on määrä saada julkaisuun helmikuussa.
Editor: Suvi Leukumaavaara (NKF-FI / PKL).

Nettisivut:

E.C.C.O.:n uudet nettisivut ovat viimeistä vaille. Uusi osoite ilmoitetaan piakkoin, mutta vanhan osoitteen pitäisi ainakin jonkin aikaa johtaa automaattisesti uusille sivuille.
Nettityöryhmä: Rui Bordalo (ARP, Portugali) ja Suvi Leukumaavaara (NKF-FI / PKL).

PKL:n koulutuspäivä 14.3.2008

E.C.C.O.:n toimintaa esitellään PKL:n kevätkokouksen yhteydessä koulutuspäivillä. Tervetuloa mukaan esittämään kysymyksiä ja keskustelemaan konservointialan eurooppalaisesta tilasta ja tulevaisuudesta sekä EU-lainsäädäntöön ym. liittyvistä asioista!

Suvi Leukumaavaara
PKL:n E.C.C.O.-edustaja
E.C.C.O Vice President

"MUSEUM MICROCLIMATES" -KONFERENSSI 19.11.-23.11.2007 Kööpenhaminassa

Teksti ja kuvat: Katja Honkonen, Sanna Niemi-Pynttari ja Kaija Steiner-Kiljunen

Tanskan kansallismuseo, ICOMin Ennalta ehkäisevän konservoinnin komitea, Konservointikeskus Vejle, Tanskan kuninkaallinen taideakatemia ja Konservointikoulu järjestivät Kööpenhaminassa ennalta ehkäisevän konservoinnin konferenssin, jonka aiheena olivat museon mikroilmastot. Kokouksen noin 220 osallistujaa tulivat yli kolmestakymmenestä maasta, Euroopan valtioiden lisäksi edustajia oli Pohjois- ja Etelä-Amerikasta, Australiasta, Kiinasta ja Japanista. Suomesta osallistujia oli 4.

Viiden päivän ohjelma oli jaettu neljän päivän osalta eri "sessioihin", keskiviikko oli ekskursionpäivä. Konferenssissa esiteltiin tämänhetkisiä mielipiteitä ja tutkimuksia siitä, kuinka kokoelmien säilymiseen/säilyttämiseen voidaan vaikuttaa puuttamalla niiden säilytysympäristöön. Järjestettyjä iltatilaisuuksia olivat apulaispormestarin vastaanotto kaupungintalolla, vastaanotto nykytaiteenmuseossa sekä illallinen Kööpenhaminan Tivolissa.

Viikon alussa esiteltiin olosuhteiden vaikutuksia kokoelmissa oleviin esineisiin yksittäisten konservointitapausten kautta. Muutama esitys käsitteli ympäristöolosuhteiden mittaamista esimerkkitapausten avulla. Laajemmin käsiteltiin sitä, kuinka ympäristön vaikutuksista saatua tietoa voidaan käytännössä soveltaa kokoelmien hoidossa. Esimerkkitapaukset olivat pääasiassa Pohjois-Euroopasta, mutta mukana oli muutama meikäläisittäin eksoottisempikin ympäristö, mm. Maputon Taidemuseon olosuhteiden parantaminen Mosambikissa.

Jokaisen esityksen jälkeen oli aikaa muutamalle kommentille ja kysymykselle, mutta varsinaista keskusteluaikaa oli varattu kysymykseen olosuhdestandardien tarpeellisuudesta, ohjeistuksista ja kokoelmien riskianalyseistä. Keskustelua syntyi mm. siitä, kenelle standardit on tarkoitettu, ovatko ne liian yleispäteviä vai liian tiukkoja ja kuinka usein niitä on syytä tarkastaa.

Kuva 1. Tanskan Kansallismuseon metallikonservointitilat Bredessä. Kuva: Sanna Niemi-Pynttari

Museon mikroilmaston muotoutumiseen vaikuttavat mm. museon sijainti, itse rakennus, kävijämäärät jne. Museoiden sisäilmassa esineistön säilyvyyden kannalta lämpötila, kosteus, valo ja ilmanpuhtaus ovat tärkeimmät tekijät. Rakennuksen sisällä ilmasto-olosuhteita voidaan säädellä monella eri tavalla, osa ratkaisuista perustuu koneellisten ilmastointilaitteistojen käyttöön ja osa ratkaisuista voidaan toteuttaa vähemmällä tekniikalla. Ennalta ehkäisevän konservoinnin periaatteen mukaisesti esineistön / kohteen vaurioitumisen estäminen on aina tarkoituksenmukaista mm. autenttisuuden turvaamisen kannalta ja se on myös taloudellisesti perusteltua, koska korjaavat toimenpiteet tulevat kalliiksi.

Kuva 2. Tanskan Kansallismuseon kokoelmien säilytystilat Bredessä, huonekaluvarasto. Kuva: Sanna Niemi-Pynttari

Konferenssissa esiteltiin useita tutkimuksia, joita oli tehty sekä laboratorio-olosuhteissa että paikan päällä museoiden näyttely- ja varastotiloissa. Laboratorio-olosuhteissa tehdyissä tutkimuksissa, oli keskitytty usein vain yhden tekijän haitallisen vaikutuksen toteamiseen. Marion F. Mecklenburg Smithsonian Institutionista kertoi tilanteesta museokohteessa, lämmittämättömien ja huonosti eristettyjen rakennusten ulkoseinien sisäpintojen suurista kosteuspitoisuuksista ja kosteuden maalauksille aiheuttamista vaurioista. Loppuyhteenvedossa Mecklenburg totesi, että sisätilan suhteellisen kosteusprosentin laskemisen ja taideteoksen ja seinään väliin jätettävän ilmatilan avulla voidaan vähentää teosten vaurioitumista. Toinen ja myös käytännönläheinen, mielenkiintoinen projekti oli englantilaisen työryhmä työ, jossa tutkittiin pölyä historiallisissa kirjastoissa. Kävijöiden mukana tuoman pölyn leviämistä seurattiin tarkoin. Tavoitteena oli laatia uudet siivousohjeet näyttelytiloihin siten, että siivoustoimenpiteiden sisältö ja toteutustiheys olisi tasapainossa todellisen pölyntymismäärän kanssa. Pölynlaskeutumismittauksia analysoitaessa havaittiin mm., että kävijöiden mukana tuoma pöly leviää erityisesti "hartiakorkeudella" ja siksi esim. pleksisuojojaseinien korkeutta määriteltäessä kannattaisi ottaa huomion kyseinen mitta. Kirjaston näyttelytilojen huoneiden eri seinustoilla olevien kirjahyllyjen puhdistustarve poikkesi toisistaan suuresti sen mukaan kuinka lähellä kävijöiden kulkureittiä kirjahyllyt sijaitsivat. Kirjastossa toteutetun projektin tuloksia voitiin heti soveltaa käytännön työhön.

Museoissa, toisin kuin laboratorio-olosuhteissa, ilmastoon vaikuttavia tekijöitä on aina useita. Etsittäessä ratkaisua yhteen ongelmaan vaikutetaan samalla suurempaan kokonaisuuteen. Esimerkkinä mainittakoon Mosambikin Maputossa sijaitseva taidemuseo, the National Museum of Art, jossa ongelmana oli liian korkea ilman suhteellinen kosteus. Museolla ei ollut rahaa käytettävissä kalliiden teknisten laitteiden hankintaan. Ratkaisu löytyi lopulta siten, että museon päivittäinen tuuletus rajoitettiin ainoastaan vuorokauden kuivimman ajan pituiseksi. Ratkaisu kuulostaa yksinkertaiselta, mutta se edellytti museohenkilökunnalta tapojen uudistamista ja huomattavaa asennemuutosta.

Muissakin museoissa oli pyritty löytämään ns. passiivisilla menetelmillä ratkaisuja ilmaston säätelemiseen. Tanskassa on asia toteutettu siten, että Tanskan kansallismuseon Bredessä sijaitsevat varastotilat on rakennettu teollisuusrakennuksen sisään. Varastotilalla on tavallaan kaksinkertaiset seinät ja niiden välissä vielä ulkoseiniä kiertävä käytävä, joka muodostaa puskuroivan, tasaavan tilan ulko- ja varastotilan väliin. Bredessä pystytään ylläpitämään säilytysolosuhteet tasaisina myös taloudellisesti mielekkäällä tavalla. Museon varastotilat ovat vaikuttavat myös kokonsa ja toimivuutensa ansiosta. Esinelogistiikka toimii hyvin. Vastaanotto- ja karanteenihuoneiden jälkeen kokoelmien säilytystilat on säädelty olosuhteiltaan kullekin esineryhmälle sopivaksi. Tutustuminen Breden tiloihin sisältyi konferenssin ohjelmaan.

Bredessä sijaitsee myös Tanskan kansallismuseon konservointilaitos, jonka toiminta kattaa laajasti kulttuurihistoriallisen esineistön käsittelyn. Konservointitoiminta on jaoteltu erikoistumisaloittain ryhmiin: huonekalut, taide jne. Teollisuuskiinteistöissä tilat ovat suuret ja korkeat, jolloin esim. kirkkoja koristavien suurikokoisten ulkotilaveistosten konservointi on mahdollista. Vettyntä puumateriaalia konservoidaan paljon löytöjen runsauden vuoksi. Bredessä onkin useita suuria pakastekuivaustankkeja, joissa puumateriaalia pakastekuivataan. Suurin tankki on 8 metriä pitkä. Tässä yhteydessä on todettava, että meillä ei ole Suomessa välineistöä käsitellä vastaava aineistoa.

Konferenssin puheenvuoroissa esiteltiin myös museoissa käytössä olevia korkean teknologian laitteita, koneellisia ilmastointijärjestelmiä ja ilmatiiviitä vitriinejä, joissa on tietty säädelty, ihanneolosuhteita vastaava mikroilmasto. Monimutkaiset järjestelmät ovat tehokkaita ja hyvin toimivia, mutta ne ovat käyttäjien kannalta myös vaativia, sillä tekniikan pettäessä voivat olosuhteet muuttua huomattavan nopeasti ja siksi on tärkeätä, että laitteiston toiminnan seuranta on jatkuvaa. Olosuhteiden ylläpitoa seurataan mittauslaitteilla ja aluksi pitää tietenkin määritellä, mitkä ovat tavoiteolosuhteet. Museoalalla on pitkään noudatettu vakiintuneita suositusarvoja. Kööpenhaminassa eräät esitelmöitsijät kuitenkin kyseenalaistivat tietyt vanhat tavoite- ja ohjearvot. Museoiden arkitodellisuuteen verrattaessa tiukkojen lukujen kyseenalaistaminen ei tuntunut kovin dramaattiselta, sillä yleensä jo kokoelmien monimateriaalisuus pakottaa kompromissiratkaisun etsimisen, jolloin tiukat tavoitearvot ovat ohjeellisia.

Konservaattori Helen Coxon esitteli mielenkiintoisen esimerkin käytännön todellisuudesta ja kompromisseista puheenvuorossaan The Royal Ontario Museumista. Museo koostuu neljästä toisiinsa yhdistetyistä, erilaisista ja eri-ikäisistä rakennuksista. Museon rakennustaiteellisen vaikuttavuuden, museotoiminnan, asiakaspalvelun ja esineturvallisuuden yhdistäminen toimivaksi kokonaisuudeksi on ollut vaativa tehtävä, joka olisi voinut toteutua sujuvammin mikäli suunnitteluvaiheessa olisi käytetty enemmän aikaa eri osapuolten näkökulmien kuulemisessa. Museon osat ovat valmistuneet, lukuisat ongelmat on ratkaistu, mutta tulevaisuus tulee olemaan edelleen mielenkiintoinen, sillä mm. kosteustasapainon ylläpitämisen haaste monimuotoisessa kokonaisuudessa tulee aina olemaan suuri.

Konferenssin yhteenvedona todettakoon, että uusien museorakennusten ja säilytystilojen suunnitteluvaiheessa on tärkeätä, että työhön osallistuvat arkkitehtien ja insinöörien lisäksi myös tulevat rakennuksen käyttäjät, henkilöt, joilla on kokemusta tilojen käyttötarpeista ja esineturvallisuustekijöistä. Museotyön kehittymistä edistää se, että onneksi on olemassa tutkimuslaitoksia, jotka toteuttavat tieteellisin menetelmin olosuhdeseurantaa ja etsivät uusia keinoja esineturvallisuuden edistämiseksi. Konferenssin esitelmiä seuranneiden keskustelujen aikana onnistuttiin yhdistämään teoriaan ja käytännön kokemuksiin perustuvaa tietoa.

Kaija osallistui vielä varsinaisen kongressin jälkeen Konservointikoulun toiminnan ja tilojen esittelyyn sekä lauantaiksi järjestettyyn workshoppiin. Workshopissa esiteltiin Tanskan kansallismuseon ja Image Permanence Instituutin (IPI), Rochester Institute of Technologyn yhteistyöprojekti. Projektin perusteella on laadittu ns. Climate Notebook tietokone-ohjelma, jolla pystytään käsittelemään eri tiloissa kerätty olosuhdeseurantatieto siten, että tietoa kerätään, analysoidaan ja käytetään niin, että tietoa voidaan hyödyntää strategisen suunnittelun välineenä ja käytännön toteutuksen apuna.

Seminaarijulkaisun *Museum microclimates* lisäksi konferenssin aihepiiriin liittyvää aineistoa löytyy netistä mm. sivuilta www.magasinmanualen.dk, www.coollectionmanagement.dk, www.imagepermanenceinstitute.com

Kuva 3. Tanskan Valtion taidemuseo, konservointistudio. Kuva: Kaija Steiner-Kiljunen

T h o m a s E h r s t r ö m
27.2.1946 - 17.12.2007

Rakas urhoollinen kollegamme, taidegraafikko Thomas Ehrström menehtyi 17.12.2007 vaikeaan sairauteen. Hän oli syntynyt 27.2.1946. Thomas työskenteli 35 vuotta Suomen kansallismuseossa konservaattorina. Huippuosaamisensa, koulutuksensa ja laaja-alaisen kokemuksensa kautta hän hallitsi niin paperipohjaisten taideteosten kuin kulttuurihistoriallisen esineistön konservoinnin. Sanotaan hänen alun perin suunnitelleen taiteilijan uraa, mutta me jotka tunsimme hänet neuvokkaana ja kätevänä keksijänä ja käsien taitajana, pidimme häntä synnynnäisenä konservaattorina.

*Kuva 1. Thomas Ehrström 30-vuotis palvelusjuhlissaan 26.11.2004.
Kuva: Suomen kansallismuseo.*

Thomas matkusteli maapallon eri kolkissa milloin työtehtävissä, milloin omana vapaa-aikanaan. Kuvaavaa hänen palavalle mielenkiinnolleen olivat luonteenomaiset hänen omilla 50-vuotispäivillään ohimennen sanomansa sanat: Ei viitsitä koko ajan muistella vaan ajatellaan sitä mikä on edessäpäin!

Tasavallan presidentti on myöntänyt kahteen kertaan kunniamerkin Thomas Ehrströmille; 26.11.2004 virka-ansiomerkin tunnustukseksi valtion hyväksi suoritetusta pitkäaikaisesta palveluksesta ja 6.12.2006 Suomen Valkoisen Ruusun ritarikunnan I luokan mitalin kultaristein.

Thomas toimi hyvin aktiivisesti konservaattoriliitossa. Hän oli meille kaikille vahvana esikuvana, siitä mistä pohjoismainen yhteistyö syntyy ja kuinka tärkeää on pitää yllä suhteita kollegoihin naapurimaissa. Pohjoismaisissa konservaattorikongresseissa kannatti lyöttäytyä hänen läheisyyteensä, koska hän tajusi erilaiset puhutut skandinaaviskat, joista tavallinen suomalainen ei aina päässyt jyvälle. Thomas ymmärsi nuoren ja kokemattoman sihteerin ongelmat NKF -kokouksissa. Niinpä hän huolella, mutta huomaavaisesti auttoi muistiinpanojen tekemisessä ja valvoi pöytäkirjantekoa sekä auttoi aina eteen tulleissa muissa "kieli" kysymyksissä. Yhteiset matkamme ympäri pohjoismaita olivat hyvin

Kuva 2. Thomas ja puukkonäyttely. Kuva: Suomen kansallismuseo.

Pohjoismaisen konservaattoriliiton Suomen osaston hallituksessa Thomas toimi ensin sihteerinä muutaman vuoden, ja sitten puheenjohtajana 1982-88. "Konservaattoriliiton lehti" Nro 1 näki päivänvalon v. 1981 ja jatkaessaan silloin Tuulikki Kilpisen jälkeen puheenjohtajana, Thomas piti tärkeänä tuon pienen suomenkielisen, vielä nytkin ilmestyvän, lehden julkaisemista. Thomas otti myös osaa vuosina 1979-81 liiton dokumentointityöryhmän työskentelyyn. Työryhmässä pohdittiin miten saataisiin yhdenmukaistettua konservointikertomusten laatimistapa, kirjo kun tuolloin oli hyvin laaja ja epätasainen. Työn tuloksena painettiin ehdotus kaavakkeeksi.

Pohjoismaisen konservaattoriiliton 10 kongressin julkaisuun "Konservering igår och idag NKF X kongress 1985" Thomas kirjoitti PKL:n Suomen osaston historiikin. Artikkelinsa hän lopettaa seuraaviin sanoihin, jotka kuvaavat kiteytyneesti hänen ajatuksiaan ja asennettaan konservointialaan: "Genom att förena våra krafter kan vi utveckla skolningen, planera bättre konserveringsanstalter samt framför allt få till stånd en central forskningsanstalt. Allt detta bör för konserveringen som helhet utgöra ett betydelsefullt steg i en positiv framtidsutveckling." Thomaksen kirjoitus "PKL-Suomen osasto 25 v. lyhyt katsaus liiton historiaan" on luettavissa helmikuussa 1988 ilmestyneessä konservaattoriiliton lehden numerossa 17.

Konservointialan koulutuksen perustaminen Suomeen oli myös ulkomailla opiskelleen Thomaksen sydäntä lähellä. Hän halusi jakaa innostuneesti ja pyyteettömästi tietojaan ja taitojaan seuraavalle sukupolvelle mm. opettamalla Suomeen vuonna 1984 perustetussa konservointialan koulussa ja ohjaamalla konservointialan opiskelijoiden työharjoittelua.

Thomas oli reilu, ihailtu ja arvostettu kollega, jota lämmöllä muistamme ja kaipaamme.

Kaija Steiner-Kiljunen

Helena Nikkanen

Hannele Heporauta

Viisi museovirastolaista sai kunniamerkin

Tasavallan Presidentti myönsi itsenäisyyspäivänä 6.12.2007 viidelle museovirastolaiselle kunniamerkin.

Kunniamerkkien saajien joukossa olivat myös rakennuskonservaattori **Olli Cavén**, Suomen Leijonan ritarikunnan ansioristi ja konservaattori **Matti Aaltonen**, Suomen Valkoisen Ruusun I luokan mitali kultaristein

Kuva 1. Kunniamerkin saaneet rakennuskonservaattori Olli Cavén ja taidekonservaattori Matti Aaltonen.

Kuljetamme taideteokset turvallisesti. Palvelemme myös taideteosten konservointiin liittyvissä kysymyksissä.

Taidekuljetukset ovelta ovelle kaikkialla maailmassa

Pakkaus
Taidekuljetus
Ripustaminen
Varastointi
Kuljetusvakuuttaminen

Taideteosten hoitaminen ja konservointi

Kuntotarkastus
Konservointi
Kehystys
Inventointi
Konsultointi

Nurminen Prima ►►►

Nurminen Prima Oy, Taidelogistiikka ja konservointipalvelut, PL 160, 01301 Vantaa, Puhelin 010 545 00,
Faksi 010 545 3272, taide@nurminenprima.com, konservointi@nurminenprima.com, www.nurminenprima.com

OOO Nurminen Prima, 4 Rostovsky per. 1 / 2, 119121 Moscow, Russia, Puhelin (+7 495) 626 5668,
Faksi (+7 495) 248 1434, fineart@nurminenprima.com, www.nurminenprima.com

Paraloid B 72 -liiman käyttö hartsikäsiteltyjen taidetekstiilien konservoinnissa

Teksti ja kuvat: Heidi Wirilander, tekstiilikonservaattori AMK

Konservoinnin ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon opintoihin liittyvänä tekstiilikonservoinnin liimausmenetelmien syventävällä opintojaksolla tutkin hartsikäsiteltyjen tekstiiliteosten konservointia ja tukemista liimalla kiinnittyvien tukikankaiden avulla. Tutkimustyöllä pyritään saamaan uutta tietoa polyesterihartsikäsitellyistä tekstiiliteoksista, ja siitä millaisin menetelmin vaurioituneet tekstiiliteokset voidaan konservoinnin yhteydessä tukea.

Keskeiseksi tutkimustyön osa-alueeksi valittiin alustavien testausten perusteella Paraloid B72 liima-aineliuosten soveltuvuuden tutkiminen hartsikäsiteltyjen tekstiiliteosten tukikankaiden kiinnittämisessä. Liima-aineen soveltuvuutta tutkittiin liukoisuustestauksin ja tukikankaille kiinnitettyjen näytteiden ikäännyttämistestoin.

Tutkimustyön tulosten pohjalta on tarkoituksena konservoida tammikuussa 2008 Helsingin tuomiokirkon kryptan antependiumien koristeluissa käytetyt taiteilija Katri Haahdin suunnittelemat ja valmistamat vaurioituneet hartsikäsitellyt tekstiiliteokset. Tekstiiliteokset on kiinnitetty professori Päikki Prihan suunnittelemiin Helsingin tuomiokirkon kryptan antependiumeihin, joiden koristeluun hartsikäsitellyt teokset kuuluvat.

Konservointityön toteuttamisesta ja käytettävistä konservointimenetelmistä käytiin keskusteluja sekä professori Päikki Prihan että tekstiilitaiteilija Katri Haahden kanssa. Taiteilija Katri Hahti tavattiin ensimmäisen kerran 1. päivänä marraskuuta ja toisen kerran 28.1.2008. Taiteilijan kanssaan käytiin keskusteluja hartsikäsiteltyjen tekstiiliteosten konservointimahdollisuuksista ja niistä menetelmistä, jotka saattaisivat soveltua konservointityön toteuttamiseen. Taiteilija kertoi omalta osaltaan millaista yleisilmettä hänen suunnittelemlleen ja valmistamilleen tekstiiliteoksille voitaisiin konservointityön kautta lähteä hakemaan teosten alkuperäistä luonnetta muuttamatta. Käytännön konservointityössä sitouduttiin toteuttamaan toimenpiteet taiteilijan antamat näkökohdat huomioiden.

Tutkimuskysymykset

1. Millaisia vaurioiden tukimenetelmiä voidaan löytää polyesterihartsilla käsitellyille hauraille tekstiiliteoksille?
2. Mikä liima-aine ja liimausmenetelmä soveltuisi "käytössä olevien" polyesterihartsikäsiteltyjen tekstiiliteosten vaurioiden tukemisessa käytettävän tukikankaan kiinnittämiseen?
3. Mikä tukikangasmateriaali soveltuu polyesterihartsilla käsiteltyjen tekstiiliteosten tukemiseen?
4. Minkälaisia vaikutuksia ikääntymisellä on tukikankaaseen ja sen tekstiiliin kiinnittävään liima-aineeseen?
5. Vaikuttaako ikääntyminen liimakiinnitteisten tukikankaiden poistettavuuteen tekstiileistä?

Tutkimustyö konservointimenetelmien löytämiseksi

Heti alusta alkaen oli selvää, että vaurioituneiden polyesterihartsikäsiteltyjen tekstiiliteosten tukikankaiden kiinnittämisessä jouduttaisiin käyttämään liimakiinnitteistä tukikangasta. Lähdeaineistotutkimuksen avulla pyrittiin saamaan kattavaa tietoa eri liima-aineiden ominaisuuksista ja soveltuvuudesta polyesterihartsilla käsiteltyjen tekstiiliteosten tukemisessa käytettävien kankaiden kiinnittämiseen. Tietoa pyrittiin myös saamaan liimojen ikääntymisominaisuuksista ja materiaalin ikääntymisen mukanaan tuomista ongelmista, jotka voivat vaikuttaa tehtyjen konservointitoimenpiteiden myöhempään poistettavuuteen.

Kovien ja hauraiden polyesterihartsikäsiteltyjen teosten vaurioiden tukemiseen tarvittiin sekä tukikankaalta että sen kiinnittävältä liima-aineelta pitkäkestoista kemiallista ja mekaanista kestävyyttä. Stabiltex -polyesteriharsokankaan todettiin täyttävän tukikankaalle asetettavat vaatimukset silkkikrepeliiniä tai puuvillaharsokangasta paremmin. Sopivan liima-aineen löytäminen edellytti kattavampaa lähdeaineistotutkimusta. Koska lähdeaineistotutkimusten pohjalta alkoi vaikuttaa siltä, että Paraloid B72 liiman asetoniin liuotettu seos tarjoaisi mekaanisilta ominaisuuksiltaan riittävän lujan ja elastisen sekä kemiallisilta ominaisuuksiltaan kestävä ja peruutettavissa olevan vaihtoehdon tukikankaiden kiinnittämiseen tutkimukset päätettiin kohdentaa Paraloid B72 liima-aineen soveltuvuuden testauksiin.

Käytännön testauksia ja tutkimuksia varten taitelija Katri Hahti oli antanut useita tekstiiliteosten kirjoituskappaleita. Näitä näytekappaleita voitiin taiteilijan mukaan käyttää ikäännyttämistestausten näytteiden valmistamisessa, liukoisuustestaamisessa sekä valitun konservointimenetelmän testaamisessa ennen varsinaisten tekstiiliteosten konservointia.

Kuva 1. Punaisen antependiumin vaurioitunut hartsitekstiiliteos.

Tekstiiliteosten polyesterihartsin kemiallisen koostumuksen varmentaminen

Ennen kuin konservointimateriaalien testaukset aloitettiin, päätettiin varmistua teosten kovettamisessa käytetyn hartsin kemiallisesta koostumuksesta. Tekstiiliteoksesta ja kahdesta taiteilijalta saadusta tekstiiliteoksen harjoituskappaleesta otetusta pienestä noin 1,5 mm x 1,5 mm kokoisesta näytteestä ajettiin FTIR-käyrä Perkin Elmer FTIR/ATR Spectrum 100 -laitteistolla. Kirjallisuus lähteen avulla kaikkien testattujen näytteiden polyesterimassan koostumus pystyttiin varmentamaan lähes 100 % polyesteriksi.

FTIR-analyysin tuloksista saattoi päätellä, että ensinäkin kaikkien näytteiden sekä tekstiiliteoksen että koekappaleiden puuvillaharsokankaan päälle valettu polyesteriharts oli lähes 100 % polyesteriä. Toinen merkittävä havainto oli, että näytekappaleet, jotka olivat olleet taiteilijalla varastoituna saman ajan kuin alkuperäinen tekstiiliteos oli ollut paikoillaan kiinni Helsingin tuomiokirkon kryptan antependiumeissa, alkuperäisen polyesterihartsin kemiallisessa koostumuksessa ei ollut havaittavissa suuria muutoksia, joiden voisi ajatella kertovan materiaalin kemiallisen koostumuksen muuttumisesta ja hajoamisesta.

Konservointi materiaalien ja menetelmien testaukset

Jo hyvin varhaisessa vaiheessa tutkimukset ja testaukset suunnattiin ohuen palttinasidoksisen Stabiltex -polyesterikankaan ja Paraloid B 72 -liima-aineen soveltuvuuden testaamiseen hartsikäsiteltyjen tekstiiliteosten tukemisessa. Koska Paraloid B 72 -liima-aine on asetoniin liukeneva, polyesterihartsilevyille tehtiin liukoisuustestauksia asetonilla ja etanolilla, koska nämä liuottimet tulisivat ensimmäisenä kysymykseen konservoinnissa käytettävien Paraloid B 72 -liima-aineella kiinnitettyjen tukikankaiden poistamisessa, jos ne joudutaan poistamaan teoksista myöhemmän konservoinnin yhteydessä.

Liukoisuustestauksia tehtiin taiteilijalta saatuihin tekstiiliteosten koekappaleista otettiin näytteisiin. Testit toteutettiin vetokaapissa ja niiden avulla pyrittiin selvittämään tekstiiliteosten ja niiden hartsin mekaanisia muutoksia ja liukenevuusominaisuuksia testiliuottimiin. Testiliuottimina käytettiin 100 % etanolia ja 100 % asetonia.

Polyesterihartsiteosten konservointimenetelmien testaaminen

Jotta tekstiiliteosten vaurioiden tukemiseen suunnitellut konservointimenetelmät olisi voitu varmuudella havaita tarkoitukseen soveltuviksi, tekstiilien tukemismenetelmistä oli valmistettava omat näytekappaleensa. Tukikankaista valmistettiin eri liima-aineen konsentraatiolla (4 %, 5 % ja 10 %) näytekappaleita, joissa liima-aineella käsitellyn tukikankaan pinnalle kiinnitettiin silikonipaperin välissä +100 °C lämmössä aktivoimalla pieni Stabiltex -kankaan pala ja polyesterihartsikäsitellyn näytetekstiilin pala. Näytteiden avulla oli tarkoituksena testata ensinäkin muodostuneen liimasidoksen elastisia ominaisuuksia sekä tutkia ikääntymisen vaikutusta tukikankaiden poistettavuuteen polyesterihartsiteoksista vaurioiden tukemisen jälkeen. Valmistetuista näytteistä noin 2/3 osaa ikäännytetään ja 1/3 jätettiin ikäännyttämättä. Eri ikääntymisen aiheuttajien vaikutuksia liima-aineeseen pyrittiin saamaan suuntaa-antavaa tietoa käyttämällä keinotekoisessa ikäännyttämisessä sekä lämpöä että valoa. Testausten avulla pyrittiin saamaan tietoa ikääntymisen vaikutuksista tukikankaiden ja tukikankaiden kiinnittävien liimasidosten keston.

Ikäännyttäviksi valituista näytteistä noin 1/3 ikäännytetttiin 29 vuorokauden ajan Largo Konsut Ostrospektra valokaapissa päivänvaloloisteputkien altistuksessa (Poly lux 36 W; sähkönumero 4980568). Loput 1/3 ikäännytykseen valituista näytteistä ikäännytetttiin 29 vuorokauden ajan Bichder -lämpökaapissa + 60 °C lämpötilassa. Näytteiden keinotekoinen ikäännyttäminen aloitettiin lämpökaapissa ja valopöydällä torstaina 15.11.2007 noin kello 17.00 ja näytteiden ikäännyttäminen lopetettiin perjantaina 14.12.2007 noin kello 17.00.

Näytteiden ominaisuuksien tutkiminen

Ikäännytettyjen ja ikäännyttämättömien näytteiden ominaisuuksia tutkittiin 24.1.2008 testauksin ja silmämääräisesti havainnoimalla. Sekä ikäännytettyjä että ikäännyttämättömiä tukikankaita ja lämpöaktivoinnilla tukikankaiden pinnalle kiinnitettyjen näytteiden mekaanisten ominaisuuksien muuttumista tutkittiin liimasidoksen elastisuudesta ja lujuudesta tehdyillä testauksilla ja havainnoilla.

Ikäännyttämisen vaikutuksia tutkittiin tuettavan näytemateriaalin ja tukikankaan välille muodostuneen liimasidoksen vahvuutta tutkittiin vetolujuuteen, mekaaniseen rasitukseen ja liukoisuuteen perustuvien testauksin. Keinotekoisesti lämmöllä ja valolla käännytettyjen näytteiden tutkimisesta saatuja tietoja verrattiin samanaikaisesti keinotekoisesti ikäännyttämättömille näytteille tehtyihin testauksiin. Hartsilevyjen konservoinnissa käytettyjen tukikankaiden ja niiden liima-aineiden poistettavuutta arvioitiin liuotinantivointitestausten yhteydessä.

Tehtyjen testausten perusteella voitiin havaita, että sekä lämmöllä että valolla tehdyn keinotekoisesti ikäännyttämisen kuivattaa ja heikentää Paraloid B 72 -liima-aineen sidoksia. Liima menettää ikääntyessään ja kuivaessaan elastisuuttaan ja mekaanista lujuuttaan. Tukikankaan liima-aineen aktivointimenetelmä voi vaikuttaa, myöhempään ikääntyneen liimasidoksen elastisuuteen ja mekaaniseen lujuuteen.

Keinotekoisesti ikäännyttämisen ei kuitenkaan havaittu vaikeuttaneen tukikankaiden poistamista liuotinantivoinnin avulla. Polyesterihartsinäytteiden todettiin selvästi kuivuneen ja haurastuneen keinotekoisesti ikäännyttämisenä. Näytteisiin kiinnitetty polyesterihartsitekstiilien palat muuttuivat 29 vuorokauden valo- ja lämpöikäikänyttämisenä elastisuudeltaan jäykiksi sekä helposti murtuviksi ja rikkoutuviksi.

Liuotinantivoinnin testaaminen tukikankaiden kiinnittämisessä

Koska lämpöaktivointi ei näyttänyt muodostavan pysyvästi elastisesti joustavaa ja kestävää sidosta tukikankaan ja näytemateriaalin välille, päätettiin testata tukikankaiden liuotinantivointia 100 % asetonilla. Liuotinantivointitestausta tehtiin sekä näytteen päältä että tukikankaan päältä käsin. Paraiten toimivaksi menetelmäksi todettiin liuotinantivoinnin toteuttamisen tukikankaan nurjalta puolelta, jolloin näytteen ja tukikankaan liima-aine muodostaa joustavan ja kestävä sidoksen näytteen ja tukikankaan välille.

Liuotinantivointikokeiluissa havaittiin, että parhaat tulokset tukikankaiden kiinnittämisessä saavutettiin, kun aktivoinnissa käytettiin hyvin pientä määrää asetonia. Aktivoinnissa sopivimmaksi työvälineeksi osoittautui pieni asetonissa kostutettu puuvillapuikko, jota pyöriteltiin hyvin kevyesti painaen tukikankaan päällä. Aktivoinnissa käytetyn pienen asetonimäärän todettiin kuivuvan tukikankaasta ja näytteestä hyvin nopeasti. Hartsikäsiteltyjen tekstiilinäytteiden ei havaittu haurastuneen liuotinkäsittelyn vaikutuksesta.

Konservointimenetelmän valinta

Lähdeaineistotutkimusten ja tehtyjen testausten perusteella päädyttiin ratkaisuun, että hartsikäsiteltyjen tekstiiliteosten vaurioiden tukeminen toteutetaan Stabiltex -tukikankaalla. Tukikankaan kiinnittävänä liima-aineena päädyttiin käyttämään 10 % Paraloid -liima-aineliuosta. Liima-aineen ominaisuuksia oli myös aikaisemmin testattu ja sen soveltuminen tekstiiliteosten konservointiin oli havaittu. Tukikankaan kiinnittämisen aktivointimenetelmänä päätettiin käyttää asetonilla tapahtuvaa liuotinaktivointia, jotta tukikankaan ja tekstiilin välille saataisiin muodostumaan riittävän elastinen ja vahva liimasidos. Tekstiiliteosten taustamismenetelmällä pyrittiin tukemaan haurastuneita tekstiilejä rakenteellisesti.

Hartsitekstiilien konservointi

Hartsitekstiilit olivat eri sävyisin pellavalangoin koristeltuja neliön ja nelikulmion muotoisia vaaleankellertävällä polyesterihartsilla käsiteltyjä tekstiiliteoksia ja niitä oli konservoitavana yhteensä noin 20 kappaletta. Hartsikäsitellyt tekstiiliteokset ovat Helsingin tuomiokirkon kryptan antependiumien koristetekstiilejä.

Hartsikäsiteltyjen tekstiiliteosten pohjakankaana on käytetty valkoista palttinasiidoksista puuvillaharsokangasta, jonka pinta on koristeltu erivärisin pellavalangoin korjomalla. Tekstiiliteosten kirjottuja koristeaiheita ovat vihkiristi, spiraali, puun lehti ja ympyrä. Tekstiiliteosten puuvillaharsokankaan sivut ovat huolittelemattomat. Teokset on ommeltu neljässä kulmassaan olevista rei'istä langalla antependiumien pintaan.

Valmistusmateriaalit ja -menetelmät

Tekstiiliteokset on valmistettu käsin valkoisesta palttinasiidoksisesta puuvillaharsokankaasta, jonka pintaan on käsin kirjottu erivärisin pellavalangoin kapeita koristeluja. Puuvillaharsokankaat on kovetettu valamalla tekstiilien päälle vaaleankellertävä polyesterihartsimassa.

Kuvat 2 ja 3. Punaisen antependiumin pahasti vaurioitunut polyesterihartsitekstiiliteos. Yleiskuva ja yksityiskohtakuva tekstiilistä.

Kuntokartoitus

Hartsikäsitellyt tekstiiliteokset ovat hyvin hauraita ja helposti murtuvia. Useassa tekstiiliteoksessa on hiushalkeamia ja pieniä murtumia. Tekstiiliteosten polyesterihartsimassa on kellastunut, hieman kuivunut. Tekstiililevyt ovat menettäneet lujuuttaan ja elastisuuttaan.

Konservointikertomus

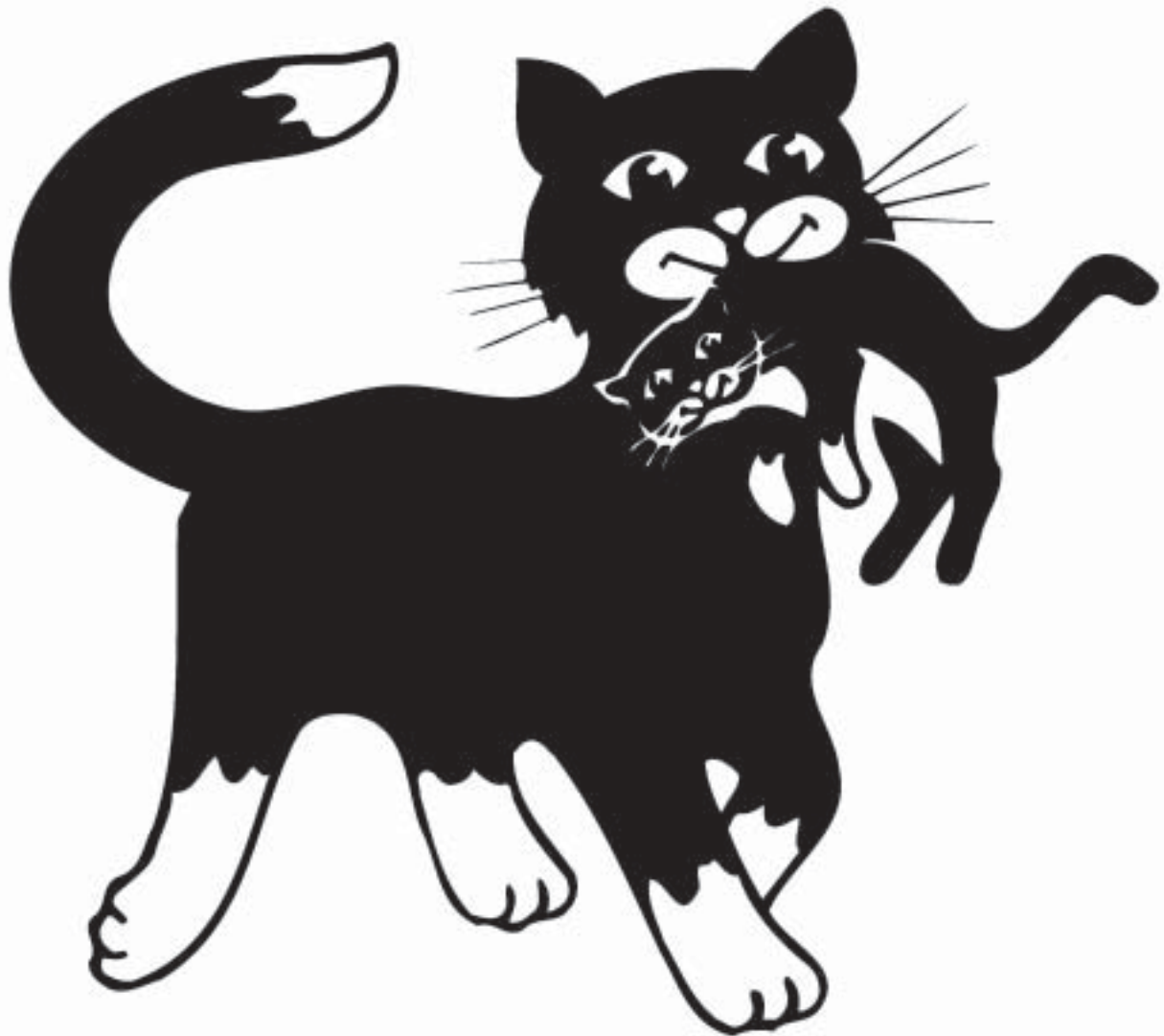
Tekstiiliteokset pintapuhdistettiin varovasti liasta, pölystä ja rasvasta ennen tekstiilien taustamista. Puhdistamisessa käytettiin etanolissa kostutettua nihkeää puuvillapuikkoa. Tekstiiliteos taustettiin Stabiltex -polyesteriharsokankaalle. Polyestariitukikankaan kiinnittämisessä käytettiin 10 % Paraloid B72 -liima-aineliuosta. Tukikangas kiinnitettiin tekstiiliteokseen aktivoimalla tukikankaan liima pienellä määrällä 100 % asetonia. Aktivoinnissa käytettiin asetonissa kostutettua puuvillapuikkoa, jota pyöriteltiin varovasti ja kevyesti painaen tukikankaan päällä.

Yhteenveto konservoinnista

Tekstiiliteosten konservointi toteutui tehtyjen konservointisuunnitelmien mukaisesti. Tekstiilien mekaanista kestävyyttä pystyttiin jossain määrin parantamaan taustamalla tekstiilit polyesteritukikankaalle. Teosten kemiallista hajoamista ja hartsimassan haruastamista ei pystytä täysin pysäyttämään. Tekstiiliteosten elinikää voidaan pidentää konservoinnin jälkeen huolellisella ja varovaisella käsittelyllä sekä väljällä vetolaatikostossa tasossa tapahtuvalla varastoinnilla. Antependiumeja ei saa varastoida päällekkäin. On mahdollista, että tekstiiliteokset joudutaan uusimaan käytössä oleviin antependiumeihin noin 10 vuoden välein materiaalin haurastumisesta johtuen.

Kuvat 4 ja 5. Punaisen antependiumin vaurioituneet polyesterihartsitekstiiliteokset konservoinnin jälkeen. Yleiskuva edestä.

VICTOR EK[®]

Taidekuljetukset ammattitaidolla vuodesta 1885

vaihde puh. 09-125 11 • www.victorek.fi
taidekuljetukset puh. 09-125 1375 • peik.leka@victorek.fi

Opinnäytteenäytettä konservoinnissa

EVTEK- Ammattikorkeakoulu
Muotoiluinstituutti
Konservoinnin koulutusohjelma
Huonekalukonservointi

TIIVISTELMÄ

Stella Karlsson
Anu-Katri Kurkela

Cay Sundströmin kokoelma Pekingissä
-Ohjeita kokoelmanhoitoon

Vuosi: 2008

Sivumäärä: 59

Opinnäytetyön tavoite oli selvittää, miten Suomen suurlähetystössä Pekingissä sijaitseva Cay Sundströmin kokoelma saataisiin säilymään. Projekti toteutettiin yhteistyössä ulkoasiainministeriön kanssa.

Opinnäytetyössä selvitettiin lyhyesti Sundströmin ja kokoelman historiaa sekä tutkittiin esinetyyppejä ja -määriä. Työssä pohdittiin myös kokoelmanhoidon merkitystä kokoelman säilymiselle. Konservointiosuudessa kokoelmasta nostettiin muutamia esimerkkejä kuvaamaan konservointiprosessia ja sen ongelmia. Ohjeistusten pohjana käytettiin aikaisempia tutkimuksia kokoelman esineistä, niiden kunnosta ja tulevasta käytöstä.

Opinnäytetyön tuloksena syntyi kokoelmanhoito-ohjeistus. Lisäksi työssä esitettiin konservointia koskevia suunnitelmia ja perusteita ehdotetuille toimenpiteille.

Kokoelman säilymisen suurimmaksi riskiksi osoittautui kokoelman käyttö. Jotta esineet saataisiin säilymään, hoito-ohjeita tulisi noudattaa. Esineet vaativat konservointia ja restaurointia. Konservointi tulisi toteuttaa suomalaisten ja kiinalaisten yhteistyönä, sillä kokoelma sisältää eurooppalaista ja aasialaista esineistöä.

Asiasanat: kokoelmahallinta, kokoelmanhoito, ennaltaehkäisevä konservointi, konservointisuunnitelma, konservointiprosessi

Korsnäsin merituulipuiston vaikutukset kulttuuriympäristöön arvioitava huolella

Teksti: Lea Murto-Orava, tiedottaja

Museovirasto on 8.1.2008 antanut Länsi-Suomen ympäristökeskukselle lausunnon Korsnäsin merituulipuiston ympäristövaikutusten arviointiohjelmasta. WPD Finland Oy suunnittelee merituulipuiston rakentamista yleiselle vesialueelle Korsnäsin kuntaan. Ympäristövaikutusten arviointiohjelmassa esitetään kolme eri vaihtoehtoa, joiden koko vaihtelee 150 - 800 MW. Suurimmassa on myllyjä 160 kpl ja pienimmässä 30.

Suurin ongelma vaikutusten arvioinnissa valitulla alueella on todennäköisesti Merenkurkun maailmanperintöalueen läheisyys sekä alueen lisääntyvä virkistyskäyttö. Merenkurkun maailmanperintöalueen ainutlaatuisuus perustuu maankohoamisilmiöön ja DeGeermoreeneihin eikä merituulipuisto siten vaikuta niihin arvioihin, joiden perusteella maailmanperintöalue on hyväksytty ja sen rajaus tehty. Merenkulun rakennusperintöä on Korsnäsin ja Maalahden saaristossa useilla saarilla ja luodoilla. Monet niistä ovat valtakunnallisesti merkittäviä.

Korsnäsin merituulipuistohanke voi tulla koskemaan myös vedenalaisia muinaisjäännöksiä. Museovirasto katsoo, että huolimatta siitä, minkä kokoisena hanke toteutetaan, on merenpohja inventoitava etukäteen mahdollisten vedenalaisten muinaisjäännösten havaitsemiseksi.

YHDESSÄ OPPIMAAN

Opas monikulttuurisen kulttuuriperinnön opettamiseen on ilmestynyt

Teksti: Lea Murto-Orava, tiedottaja

Vuosi 2008 on Euroopan kulttuurienvälisen vuoropuhelun teemavuosi. Ihmisiä yhdistäviä kysymyksiä on paljon - esimerkiksi miten asut, miten pukeudut, miten leikit. Keskustelu omista valinnoista luo hyvät mahdollisuudet arvostavalle vuoropuhelulle ja ymmärrykselle. Suomen Tammen yhteistyöverkosto on tuottanut kirjan YHDESSÄ OPPIMAAN - opas monikulttuurisen kulttuuriperinnön opettamiseen, joka antaa opettajille ja kasvatustyötä tekeville konkreettisia työkaluja opetuksen toteuttamiseen.

Kirjassa suomalaista kulttuuriperintöä tarkastellaan kulttuurien, uskontojen, esihistorian, rakennusten, ympäristöjen ja teknologian kehityksen kannalta. Kirja lähetetään kaikkiin peruskouluihin ja lukioihin. Lisäksi kirjaa voi ostaa Suomen kansallismuseosta (Mannerheimintie 34) tai tilata postiennakolla Museoviraston julkaisumyynnistä sähköpostiosoitteella kirjatilaus@nba.fi

YHDESSÄ OPPIMAAN - Opas monikulttuurisen kulttuuriperinnön opettamiseen
Toimittaja Marja Laine. Suomen Tammi yhteistyöverkosto 2007, 243 s., nid., ISBN 978-952-13-3529-7, 22 € (sis. alv)

PKL Suomen osasto ry

Puheenjohtaja

Paperikonservaattori Riitta Koskivirta
Suomen valokuvataiteen museo
Tallberginkatu 1 G, 00180 Helsinki
puh.työ 09-686 63618, fax 09-686 63630
riitta.koskivirta(at)fmp.fi

Varapuheenjohtaja

Paperikonservaattori Päivi Ukkonen
Valtion taidemuseo
Kaivokatu 2, 00100 Helsinki
puh. työ 09-17336257, fax. 09-1733 6390
paivi.ukkonen(at)fng.fi

Hallituksen jäsenet

Taidekonservaattori Nina Robbins
Niemenmäentie 4 A 3, 00350 Helsinki
puh. 050 3678 398
robbins(at)kolumbus.fi

Paperikonservaattori Tina Lindgren
Konservointi Arkki Ky
Porintie 2 E 65, 00350 HELSINKI
puh. 050 4128905
arkki(at)suomiforum.com

Tekstiilikonservaattori Taina Leppilahti
Arvotekstiilipalvelu Tupulatakki Oy
Vihdintie 32, 03100 Nummela
puh. 09-2242 7023 gsm. 044 565 4041
taina.leppilahti(at)tupulatakki.net

Paperikonservaattori Ilkka Heikkinen
Helmikuja 2 A 21
06100 Vantaa
puh. 050 382 0551
ilkka.heikkinen(at)fng.fi

Tekstiilikonservaattori Anna Häkäri
Wolffintie 36, 65200 Vaasa
puh.työ 06-3122 223, gsm 040 5241 274
anna.hakari(at)iad.evtek.fi

Taidekonservaattori Henni Reijonen
Inarintie 33 A 3
00550 Helsinki
puh. 040 543 6527; 09-173 36325
henni.reijonen(at)fng.fi

Taloudenhoitaja

Tekstiilikonservaattori Vuokko Ahlfors
Konservointilaitos
Suomen kansallismuseo
PL 913, 00101 Helsinki
puh. 09- 40509515
vuokko.ahlfors(at)nba.fi

Sihteeri

Tekstiilikonservoinnin opiskelija Päivi Allinniemi
Kylmäojantie 4 K 69
01390 Vantaa
puh. 040 543 6635
paivi.allinniemi(at)gmail.com

Jäsenasias sihteeri

Taidekonservaattori Katariina Johde
Sturenkatu 37-41 H 72
00550 Helsinki
puh. 050 527 7076
katariina_johde(at)yahoo.com

THE PAPER

NAO

Japaninpapereita

*hyvä valikoima eri paksuisia käsin-
tehtyjä arkkeja, kuidusta konepu-
ristettuna myös rullissa.*

Ruscombe Paper Mill

*valmistaa käsin hieman paksumpia
papereita, raaka-aineina mm. puu-
villa ja pellava. Paperit on sävytetty
maaväreillä. Varastossa kuusi eri
paksuutta.*

MUSEOIDEN

HANKINTAKESKUS

Puh. 03-3445 937

PL 22, 33311 Tampere